

Вергун А.М., к.е.н., доцент, Побережець В.С., студентка
Київський національний університет технологій та дизайну

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

У ринкових умовах господарювання створення національної системи соціальних гарантій для сучасної держави має першочергове значення. Основні принципи такої системи закладені в законодавчих актах, зокрема у Конституції України.

Соціальні гарантії – обов'язковий елемент економічної системи держави, що визначає рівень суспільного добробуту і є важливою умовою її економічної та соціальної стабільності.

Вітчизняна економічна наука провідну роль у забезпеченні соціальних гарантій відводить державі, виділяючи наступні способи їх реалізації:

- трансфертні платежі з бюджетів різних рівнів;
- визначення стандартів малозабезпеченості та мінімальних рівнів доходів, що є елементом державного фінансового планування;
- соціальне страхування, основу якого складає система обов'язкового державного страхування;
- державне фінансування соціальної сфери;
- регулювання відносин зайнятості [1, с. 20].

Практично кожен із зазначених способів реалізації соціальних гарантій пов'язаний із рухом фінансових ресурсів і відображає взаємодію елементів системи їх фінансового забезпечення. Динаміка обсягів фінансування соціальних гарантій, джерела їх формування та напрями використання коштів багато в чому визначають успіх заходів із забезпечення реалізації соціальних інтересів громадян, що є основою досягнення соціальної безпеки.

Вітчизняна фінансова наука не дає однозначної відповіді на питання змісту фінансового забезпечення, розглядаючи його як потік фінансових

ресурсів, метод фінансового механізму, сукупність складових елементів. Зокрема, колектив авторів підручника «Фінанси» [2, с. 94], Н. Кравчук [3, с. 56] визначають фінансове забезпечення як формування цільових грошових фондів суб'єктів господарювання у достатньому розмірі та їх ефективне використання.

Характерною рисою процесу фінансового забезпечення соціальних гарантій загалом, і за рахунок фінансових ресурсів держави зокрема, є його організаційна складність. Основні суб'єкти формування фондів грошових коштів для забезпечення соціальних гарантій, а саме – суб'єкти господарювання, держава, населення, громадські та благодійні організації пов'язані між собою складною системою фінансових відносин і беруть як безпосередню участь у їх (соціальних гарантій) забезпеченні, так і опосередковано впливають на обсяги фінансових ресурсів, які спрямовуються на зазначені цілі.

Досліджуючи державне фінансове забезпечення соціальних гарантій як економічне явище, можемо зауважити, що воно набуває матеріального вираження у русі розподіленої вартості через відповідні грошові потоки, які є носіями фінансових відносин і характеризуються певним обсягом та спрямованістю. Обсяги фінансових ресурсів, які направляються державою на забезпечення соціальних гарантій населенню, залежать від низки об'єктивних чинників, зокрема, рівня розвитку економіки, масштабів перерозподілу ВВП через сферу державних фінансів та пріоритетів бюджетної політики.

Фінансове забезпечення соціальних гарантій загалом досягається за посередництва багатьох ланок фінансової системи: бюджетів різних видів та фондів соціального страхування, які є елементами системи державних фінансів; грошових фондів суб'єктів господарювання; фондів особистого і майнового страхування; фінансів домогосподарств. Для їх належного фінансування створюються відповідні фонди фінансових ресурсів держави, суб'єктів господарювання та населення. Водночас, за допомогою різноманітних

фінансових інструментів забезпечується регулювання доходів фізичних та юридичних осіб.

Важливим джерелом фінансування соціальних гарантій є фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування. За рахунок їх фінансових ресурсів забезпечується розв'язання двох важливих соціально-економічних завдань: збереження і повне відновлення працездатності активної частини населення і гарантоване матеріальне забезпечення громадян, які втратили працездатність у зв'язку з виходам на пенсію та інших причин.

Таким чином, формування фінансової бази соціальних гарантій досягається за посередництва багатьох ланок фінансової системи: зведеного бюджету держави, соціальних позабюджетних фондів і фондів недержавного особистого та майнового страхування, суб'єктів господарювання і домогосподарств.

Формами державного фінансового забезпечення соціальних гарантій можна визначити бюджетне фінансування, соціальне страхування та державне кредитування.

Від обсягів державного фінансування значною мірою залежать показники доходів непрацездатних осіб та інших пільгових категорій населення, а також визначаються масштаби фонду оплати праці у бюджетній сфері. Таким чином, впливаючи на усі аспекти економічного та соціального розвитку країни, забезпечуючи виконання соціальної функції держави, державні фінанси є основним джерелом фінансування соціальних гарантій, що забезпечує реалізацію соціальних інтересів усіх верств населення.

Література

1. Соціальна політика та економічна безпека / під ред. д-ра екон. наук, проф. Є.І. Крихтіна. – Донецьк: Каштан, 2004. – 336с.
2. Фінанси / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
Кравчук Н.Я. Фінанси / Н.Я. Кравчук, В.П. Горин, Т.Б. Ясеновська. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 432 с.